

Портанур гыч лектын тале марий драматург

4 ноябрьште Марий кундемна 92 ияш шочмо кечыжым палемдаш туналеш. Лач тиде кечынак ош туняш толын финн-угор тунаште кумдан палыме айдеме, марий писатель да драматург Н. Ф. Рыбаков. Калык коклаште тудо Миклай Рыбаков семын палыме.

Николай Федорович Волжский район Портанур ялыште 1932 ий 4 ноябрьште кресаньык ешеш шочын-кушкын. 1948 ийыште школым тунем пытарымек, ныл ий Йошкар-Оласе И. С. Палантай лумеш музыкально-театральный училищыште «артист» специальностьлан тунемын. Варажым илыш пордем Юлсер рвезым Ленинградыш, А. Островский лумеш кугыжаныш театральный институтыш конден. Вич ий гыч театровед специальность дене дипломым налын.

Институтышто тунемме жапыште Н. Рыбаков «Ленинградская правда» газетын штат деч ордыжсо корреспондентше, тыгак Ленинградые академический изи опер театр пеленсе мимика ансамблын артистше лийын.

1957 ийыште Йошкар-Олаш портылын, режиссер, варажым Марий АССР-ын Министр-влак Совет пеленсе телевидений да радиовещаний комитетын председательжын алмаштышыже да вуйлатышыже лийын. 1962-1966 ийлаште МАССР-ын культур министржылан тыршен. Тиде жапыштак тудо мер пашам шуктен шоген — Азий ден Африка эл-влак дене келшен илыме шотышто Совет комитетын членже лийын. Ятыр ий «Пачемыш» журнал редакцийым вуйлатен. 1985-1990 ийлаште Марий АССР Верховный Советын председательже, 1991-1996 ийлаште Марий Эл Республикын Кугыжаныш секретарьже лийын. Н. Ф. Рыбаков 21 ий Марий АССР-ын писатель-влак ушем правленийын председательже сомылым шуктен, а пытартыш вич ийже — (1987-1991 ийла) РСФСР-ын писатель-влак ушем правленийын секретарьжылан тыршен. Николай Федорович тыгак вич созыв почела Марий АССР Верховный Советын депутатше лийын.

Мер пашаен семын Н. Ф. Рыбаков вес эл-влак дене келшымаш да тувыра кылым виандымаште кугу надырым пыштен: Совет-венгр келшымаш обществын марий отделенийжын правлений председательже (1972- 1986 ийла), йот эл-влак дене келшымаш да тувыра кыл шотышто обществын Рудо ушемжын членже (1972- 1988 ийла), «Марий Эл — Финляндий» обществын правленийжын председательже (1989- 1992 ийла).

Миклай Рыбаковын сылнымут пашаже сатира сынан сценкым да мыскара ойлымаш-влакым возымаш гыч туналын. 1955 ийыште «Ончыко» журналыште «Кузе мый пирым пуштынам» ойлымашыже савыкталтын. Мыскара ойлымашыже-влак 1959 ийыште «Мик-мек» сборникыште лектыныт. 1960 ийлаште драматург семын чапланаш туналын. Тиде ийын М. Шкетан лумеш Марий драме театр тудын «Кок

эрге» пьесыже почеш спектакльым шынден. Тудо колхоз илышым почын пуэн. Варажым «Тошто тан», «Томаша», «Керемет корем воктене» пьесыж почеш - премьер-влакым марий ончышо куанен ончен. Миклай Рыбаковын эн кугу сенымашыже (1960 ийла мучаште — 1970 ийла туналтыште) — «Салтак вате», «Кинде», «Онтон» трилогийже. Тушто автор Кугу сар годсо да сар деч варасе ял илышым келгын почын пуэн. Кум пьесыжат театр сценыште шындалтын.

Сылнымут туняште 40 ий утла тыршыше Миклай Рыбаков 20 утла пьесым возен.

Йоча-влак нергенат марий писатель монден огыл: «Юзо кусле», «Онарын кердыже» йомакым нунылан полеклен.

М. Рыбаковын возымо пьесыже, ойлымашыже-влакым ятыр йылмыш кусарыме. Руш, татар, башкир, чуваш, финн, венгр, киргиз калык марий сылнымутчын паша саскаж дене палыме лийыныт. «Марий мланде» сылнымутан очеркшым 1973 ийыште посна книга дене Венгрийыште лукмо.

Миклай Рыбаковын кугыжаныш да мер пашаште талын тыршымыжым аклен, Марий Эл ден Россий кукшытан награде дене палемдыме. Тудо — Марий АССР искусствын сулло деятельже (1970 ий), Марий АССР-ын Кугыжаныш премийын лауреатше (1975 ий), РСФСР культурын сулло пашаенже (1980 ий), Олык Ипай лумеш Марий комсомол премийын лауреатше (1980 ий), «Знак Почета» орден дене палемдалтше (1984 ий). 1996 ийыште тудлан Марий Элын калык писательже чап лумын пуымо.

Н.Ф. Рыбаков 2004 ий 18 февральыште ош туня дене чеверласен, но тудын лумжым калыкна эреак шарнен, кугешнен ила.

З. ВАСИЛЬЕВА.

Волжские вести. - 2012. - 1 ноябрь (№ 44).